

Bijlage Tussenrapportage Duurzaamheidsbeleid 2020-2025

Voortgang per speerpunt

Toekomstbestendige woonsituatie

Speerpunt 1: Wij hebben voorlichting over energiebesparing op een effectieve manier vormgegeven.

Dit onderdeel scoort 'goed'. Er is ingezet op voorlichtende activiteiten. Om de effectiviteit te meten hebben we vooral gekeken naar het bereik (aantal deelnemers). Meer dan 10.000 huishoudens (!) hebben op één of andere manier deelgenomen aan een van hieronder genoemde acties:

Actie	Aantal deelnemers
Energiebespaarpakketten RRE (enkel koop)	4.334
Energiebespaarpakketten RRE-W huur	3.282
Energiebespaarpakketten RRE-W koop	2.507
Adviesgesprekken energiecoach/energieadviseur	545
Webinars	478
Inkoopacties 2021, 2022, 2023 (geaccepteerde offertes)	455
Westerkwartier helpt isoleren 2023	17
Witgoedregeling 2023	848
Energiebus 2023	49
Duurzaamheidsleningen incl. starters- en verzilveringen (Fonds Wonen Westerkwartier)	262

We hebben een overkoepelende, activerende campagne 'Doen Wat Kan' opgezet voor energietransitie en klimaat met als doel om inwoners te activeren om zelf duurzame maatregelen te treffen. Verschillende acties en activiteiten hebben we met behulp van deze campagne en de diverse campagnemiddelen onder de aandacht gebracht. Met de Regeling Reductie Energie Woningen (RRE, RRE-W) zijn totaal ruim 10.000 energiebespaarpakketten hebben uitgedeeld met kleine energiebesparende maatregelen. Daarbij legden we de combinatie met de Bewust Wonen Weken in samenwerking met Wold&Waard. Ook hebben we webinars georganiseerd in samenwerking met het Regionaal Energieloket, gekoppeld aan diverse inkoopacties georganiseerd voor isolatie, HR++ glas en zonnepanelen.

Het doel om op een effectieve manier de voorlichting over energiebesparing vorm te geven is dus behaald. We zijn nog van plan om in 2024 en 2025 het bereik van onze voorlichting nog verder te vergroten en zo nog meer mensen en doelgroepen te bereiken met onze campagnes.

Speerpunt 2: We hebben energiearmoede in onze gemeente bestreden.

Dit onderdeel scoort 'richting voldoende'. Het doel is om mensen in energiearmoede te ondersteunen bij het terugdringen van hun energierekening en het aantal huishoudens in energiearmoede omlaag te brengen. Gelet op de energiecrisis en daarmee gestegen prijzen is de groep mensen in energiearmoede in onze gemeente gegroeid.

We hebben afgelopen periode een omvangrijk maatregelenpakket ontwikkeld met betrekking tot dit speerpunt. Naast de energietoeslag die men kon aanvragen, zijn er verschillende regelingen opgezet vanuit de SPUK Energiearmoede: een isolatieregeling voor woningeigenaren (Westerkwartier Helpt Isoleren), een witgoedregeling en de Energiebus. De eerste acties zijn uitgevoerd. Voor de resultaten verwijzen naar de tabel hierboven (zie tabel 1). We scoren richting voldoende, omdat veel activiteiten nog lopen en hun beslag moeten krijgen. De activiteiten lopen door tot 2026.

Voor 2024 en 2025 zijn we van plan om een grote groep inwoners verder op weg te helpen. De middelen uit onder andere de SPUK energiearmoede, Nationaal Isolatieprogramma en Nij Begun (maatregel 29) zetten we hiervoor in. Ook werken we samen met woningcorporatie Wold & Waard aan het completeren van het hulpaanbod voor huurders én voor woningeigenaren.

De verwachting is dat we met deze maatregelen de energiearmoede actief bestrijden. We zijn ons ervan bewust dat het een hardnekkig vraagstuk dat niet op korte termijn is op te lossen.

Speerpunt 3: We hebben in 2030 20% van alle woningen en gebouwen in onze gemeente verduurzaamd door isolatie en woningverbetering.

Dit onderwerp scoort 'goed'. We willen in 2030 in minimaal 20% van de woningen en gebouwen isolatie of andere duurzame maatregelen hebben toegepast. Volgens ons beleid komt dit neer op een totaal van circa 5.000 woningen voor de periode 2020-2030, omgerekend 500 woningen per jaar, waarbij minstens twee duurzame maatregelen worden doorgevoerd.

Om te volgen hoe we er voorstaan, hebben we de resultaten gemonitord van de belangrijkste projecten over de periode 2020-2023. Voor de monitoring van dit speerpunt is gekeken naar de resultaten gekeken van de grootste projecten:

- In het project aardgasvrije MOL-dorpen hebben tot nu toe 172 woningeigenaren duurzame maatregelen uitgevoerd.
- Daarnaast heeft woningcorporatie Wold & Waard sinds 2020 in totaal 925 woningen verduurzaamd in het kader van de prestatieafspraken.
- Vanuit de collectieve inkoopactie in 2021-2022 hebben ruim 900 woningeigenaren isolerende maatregelen uitgevoerd, waarvan een gedeelte ook een duurzaamheidslening heeft aangevraagd.

Naar verwachting hebben meer individuele huishoudens maatregelen getroffen. Het is helaas niet mogelijk om dit per particuliere woning exact inzichtelijk te maken.

In totaal komt dit neer op ca. 2.000 woningen die verduurzaamd zijn sinds 2020. Dat komt neer op de geplande 500 woningen per jaar. We liggen dus op koers voor de doelstelling in 2030. Er is blijvend inzet (en nieuwe projecten) nodig om dit tempo ook de komende jaren vast te houden. Tegelijkertijd verwachten we dat de komende jaren het huidige tempo kunnen handhaven vanwege een aantal aangekondigde nieuwe subsidiestromen (Nationaal Isolatieprogramma, Nij Begun), mits er voldoende uitvoeringscapaciteit is en in voldoende mate door wordt gewerkt aan de verzwaring van het laagspanningsnet in onze straten (nodig voor het aansluiten van warmtepompen, zonnepanelen en inductiekoken).

Speerpunt 4: Wij hebben een transitievisie warmte opgesteld en hieraan uitvoering gegeven met (pilot)projecten.

Dit onderwerp scoort 'goed'. In 2021 hebben we een Transitievisie Warmte opgesteld, die in december 2021 is vastgesteld door de gemeenteraad. Inwoners konden in een participatief proces meedenken tijdens bewonersavonden en met een enquête. In 2022 zijn we aan de slag gegaan met de verschillende uitvoeringssporen. Ook hebben we voor pilots 'van onderop', zoals de MOL-dorpen en het dorp Garnwerd samen succesvol subsidies aangevraagd.

Er zijn verschillende haalbaarheidsstudies gedaan naar collectieve oplossingen in onze gemeente. De onderzoeken laten een zekere meerwaarde zien voor onze inwoners. Echter aan de investeringskant zien we in alle onderzoeken nog een onrendabele top. De ontwikkelingen rond collectieve warmte gaan snel en er is nieuwe wetgeving verwacht die de rol van de gemeenten nader invult. Bewoners hebben in de warmtetransitie een helder handelingsperspectief nodig: welke warmteoplossing komt bij hen in de wijk en op wat voor termijn stopt de levering van aardgas .

In 2024 en 2025 zijn we plan om deze initiatieven verder te ondersteunen. Daarnaast blijven we actief alle landelijke ontwikkelingen volgen, waaronder de wet Gemeentelijke Instrumenten Warmtetransitie WgiW) die van gemeenten vraagt om de Transitievisie Warmte te herijken en deze om te zetten in een warmteprogramma en hiermee ook meer handelingsperspectief te geven aan de bewoners.

Speerpunt 5: Duurzame mobiliteit hebben we actief gestimuleerd en bijbehorende laadfaciliteiten gefaciliteerd.

We willen onze inwoners stimuleren elektrisch te rijden door een toekomstbestendig en dekkend netwerk van openbare laadpalen te realiseren. Daarnaast willen we andere vormen van duurzame mobiliteit, waaronder deelvervoer, meer stimuleren door (uitbreiding van huidige) pilots en door het inzetten van communicatiemiddelen. Dit doel scoort 'richting voldoende'. Dit onderwerp scoort 'richting voldoende'.

Voor wat betreft de openbare laadinfrastructuur liggen we op schema: In de periode 2019-2023 hebben we veel laadpalen bijgeplaatst. Op dit moment zijn er 279 openbare laadpunten. De oorspronkelijke laadprognoses uit het Duurzaamheidsbeleid 2020-2025, afkomstig uit 2019, zijn naar boven bijgesteld. Op dit moment staan daarom eens 80 tot 90 openbare laadplekken op de planning voor de komende periode. Het actief stimuleren van andere vormen van duurzame mobiliteit kan nog beter. Er is een pilot gedraaid met deelauto's voor medewerkers van de gemeente en omwonenden en er de behoefte aan deelvervoer in onze gemeente is onderzocht. Dit biedt mogelijkheden om het aanbod van deelauto's in onze gemeente te verbeteren en op te schalen naar andere plekken.

In 2024 en 2025 willen we blijvend inzetten op extra uitrol van laadpalen en inwoners hier goed over blijven informeren. Daarnaast willen we andere vormen van duurzame mobiliteit, waaronder deelvervoer, meer stimuleren door (uitbreiding van huidige) pilots en door het

inzetten van communicatiemiddelen. Ook werken we samen met de Hanze Hogeschool en EnTranCe aan een onderzoek naar het ontwikkelen van een beleidskeuzesysteem voor duurzame mobiliteit, waarbij er vanuit Westerkwartier vooral wordt gezocht naar een oplossing voor deelmobiliteit.

Speerpunt 6 : In 2030 is de CO₂-uitstoot van het gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed met 50% gereduceerd ten opzichte van 2015 en beschikken we over een fossielvrij wagenpark.

Dit onderdeel scoort 'richting voldoende'. We hebben vastgoedbeleid en geïnvesteerd in het programma huisvesting voor de gemeentelijke organisatie. Qua verduurzaming en de actieve monitoring beperken we ons tot zestien grootste gemeentelijke gebouwen, die daadwerkelijk in ons bezit houden. Duurzame maatregelen moeten nog zichtbaar worden in de cijfers. Omdat ze (deels) in 2023 in gang zijn gezet, en in 2024 worden opgeleverd zullen pas in de jaarcijfers van 2025 volledig zichtbaar worden.

Naast ons huidige vastgoed hebben we actief ondersteuning geboden aan maatschappelijke instellingen en vastgoed in het kader van de hoge energieprijzen. Er is dorpshuizenbeleid ontwikkeld waarbij ingezet is op energiescans en een duurzame MJOP. Ook werken we een programma voor het verduurzamen van ons onderwijsvastgoed uit.

We streven ernaar het gemeentelijk wagenpark te verduurzamen door de aanschaf van elektrische voertuigen en de uitfasering van fossiele brandstofvoertuigen. Dit doen we stapsgewijs en op logische momenten (bij vervanging). Een voorwaarde is wel dat gemeentelocaties voorzien zijn van (laad)infrastructuur. Netcongestie is hierin een belemmerende factor voor plaatsen van extra laadinfra (en daarmee de verdere verduurzaming van ons wagenpark).

In 2024 en 2025 gaan verder met de uitvoering van de verduurzamingsplannen in ons gemeentelijke (aanpak verduurzaming gemeentewerven) en maatschappelijke vastgoed (onderwijshuisvesting, regelingen dorpshuizen).

Klimaatvriendelijke leefomgeving

Speerpunt 7: Wij hebben samen met waterketenpartners uitvoering gegeven aan het Watertakenplan 2020-2024.

Dit punt scoort 'goed'. In 2023 hebben we een tussentijdse evaluatie uitgevoerd van het Watertakenplan. Met enkele gewijzigde uitvoeringsuitgangspunten, kunnen we onze taken goed blijven kunnen uitvoeren. Naast de klassieke watertaken hebben we ook geïnvesteerd in een dagelijkse strategie hoe om te gaan met de gevolgen van klimaatverandering het Westerkwartier. Eind 2021 is een klimaatadaptatiestrategie gemaakt en een uitvoeringsprogramma. Daarbij hebben we ingezet op regentonactie, een subsidie voor groene daken en tegelwipacties. Eind 2023 hebben we een klimaatfestival georganiseerd. In 2024 en 2025 zijn we van plan om de uitvoering van onze klimaatadaptatiestrategie naar een hoger plan te brengen en hier meer regionale middelen aan te gaan verbinden.

Speerpunt 8: In 2030 wekken we 0,35 TWh per jaar aan duurzame elektriciteit op, zoveel mogelijk in lokaal eigendom.

In 2030 wil de gemeente Westerkwartier 0,35 TWh per jaar aan duurzame elektriciteit opwekken. Op dit moment scoort dit onderdeel 'onvoldoende', ondanks dat er veel inspanning wordt gepleegd. Op dit moment wekken we in onze gemeente jaarlijks 0,12 TWh op aan duurzame elektriciteit in de vorm van zonne-energie en kleinschalige windenergie. Dat meten we op basis van de monitoring die we bijhouden in het kader van RES Groningen. We zitten dus slechts op een derde van de opgave, waarbij de jaarlijkse toename onvoldoende is om het doel in 2030 te gaan halen. De oorzaak hiervan is voornamelijk netcongestie (voor zonnedaken) en dat de beoogde grootschalige energieopwek op NAM-terrein Grijpskerk op korte termijn niet tot realisatie komt.

Naast het gerealiseerde deel (0,12 TWh), is grofweg nog een derde van de opgave te realiseren op daken en een derde in de vorm van grondgebonden opwek. Hieronder gaan eerst in op daken. Het volleggen van de 20-30 grote daken per jaar tot aan 2030 komt niet goed tot realisatie vanwege de netcongestie, die sinds eind 2022 van kracht is. Vanaf 2023 jaar hebben we daarom vooral voorrang gegeven aan kleinere projecten die we nog wel kunnen aansluiten (landgoed Nienoord, energiecollectief Grootegast, VvE-projecten en diverse projecten van energiecoöperaties). Deze aanpak zetten we voort.

Voor het realiseren van grondgebonden opwek is er beperkt ruimte voor kleine zonneweides bij onze dorpen (denken o.a. de plannen bij Noordhorn, Lutjegast, Oostwold). Daarnaast zijn er twee grote opweklocaties in de gemeente, die nodig zijn om ons doel in 2030 te verwezenlijken: de NAM-locatie Grijpskerk en een gebiedstransformatie in het Zuidelijk Westerkwartier. Voor wat betreft de NAM-locatie Grijpskerk wil de NAM op korte termijn geen medewerking verlenen aan ontwikkelingen binnen de hekwerken van deze locatie. Daarom focussen we nu op de andere grootschalige optie in de Visie Hernieuwbare Elektriciteit: de 'Gebiedstransformatie Zuidelijk Westerkwartier' in het voormalige heide- en veenontginningengebied.

In 2024 en 2025 zijn we van plan om lopende initiatieven te ondersteunen. Ook zijn we op basis van de Visie Hernieuwbare Elektriciteit bezig met een pilot voor een energielandgoed en een het begeleiden van de gebiedstransformatie in het Zuidelijk Westerkwartier. Per project dient te worden gekeken wanneer en hoe dit kan worden aangesloten.

Speerpunt 9: De gemeente Westerkwartier is een proeftuin in het Noorden als het gaat om energie- en klimaatinnovaties.

Dit onderwerp scoort 'goed'. Het doel is om constant te blijven kijken naar innovatieve manieren van werken. Dit speerpunt vraagt om een continu proces en open staan voor nieuwe ontwikkelingen. De middelen voor dit speerpunt moeten bijdragen aan het verduurzamen van de gemeente. Ook is een innovatiefonds (breder dan energie & klimaat) in het leven geroepen. We hebben initiatieven ondersteund door gesprekken te voeren hoe was als gemeente kunnen faciliteren (project 'zonnegoot', energiehandelsplatform Grootegast, proef Myscanthusteelt (olifantsgras), zonnecarport Zuidhorn, verkenningen voor collectieve warmte met aquathermie).

Ook in 2024 en 2025 willen we blijven inzetten op het uitproberen van innovaties. Nieuwe tijden vragen om nieuwe oplossingen en de gemeente Westerkwartier wil hier haar bijdrage in leveren. Daarin zien we vooral een rol weggelegd voor het doorvoeren van ideeën voor energieopslag, energiehubs of innovaties op het gebied van energieopwekking.

Speerpunt 10: Bij de (her)inrichting van gebieden en transformatie van gebieden hebben we standaard klimaatvriendelijke ontwerpprincipes toegepast.

Dit onderdeel scoort richting voldoende. We meten de resultaten aan de hand van projectresultaten. Er is bijvoorbeeld gewerkt aan duurzame eisen voor houtbouw in uitleglocatie Oostindie-Zuid. Voor de een klimaatvriendelijke inrichting van het gebied Matsloot-A7 is een gebiedsverkenning uitgevoerd. De herinrichting van de plas Trimunt. Ook hebben gewerkt aan nieuw houtsingelbeleid en werken we aan een 65.000 bomen plan. In 2024 en 2025 werken we nog aan de ontwikkeling en uitvoering van deze plannen. De komende jaren zullen ze naar verwachting tot verdere ontwikkeling komen.

Circulaire economie

Speerpunt 11: We hebben een excellente afvalinzameling en -verwerking in onze gemeente.

Het doel is om een excellente afvalinzameling en verwerking te hebben in onze gemeente, die past binnen het streven naar een circulaire economie. Dit onderdeel scoort 'richting voldoende'. Door De gemeente zit op 70% hergebruik en 105 kilo restafval per inwoner. Daarmee zijn de huidige beleidsdoelen voor scheiding en hergebruik nog niet gehaald. Met betrekking tot afval is er sprake van een efficiënt systeem voor meldingen en klachten. De meeste inwoners zijn tevreden over de communicatie, hoewel er ruimte is voor verbetering.

Het is lastig meetbaar te maken wanneer de gemeente Westerkwartier voldoet aan het predicaat 'excellent' en wanneer dit punt is bereikt. Er zijn resultaten behaald, maar er moeten ook nog stappen gezet worden en score-indicatoren hiervoor ontwikkeld. In 2024 zijn we voornemens een nieuw afvalbeleidsplan voor te leggen aan de gemeenteraad en door te vertalen hoe de toekomstige inzameling eruit komt te zien.

Speerpunt 12: We hebben lokale economiebeleid ontwikkeld met aandacht voor duurzame, circulaire verdienmodellen voor ondernemers.

Dit onderdeel scoort 'richting voldoende'. We hebben vooral ingezet op concrete acties op ter versterking van de lokale economie. Zo hebben we een Koploperproject Duurzaam Ondernemen georganiseerd en faciliteren we een project voor het verduurzamen van bedrijventerrein Leeksterhout en Leeksterveld.

Tegelijk zijn we nog volop bezig met het ontwikkelen van ons lokale economiebeleid in vorm van een bedrijventerreinvisie. Ook is beleid voor recreatie en toerisme ontwikkeld. In 2024 en 2025 zijn we van plan om nieuw beleid te ontwikkelen en nieuwe projecten voor ondernemers te gaan faciliteren.

Speerpunt 13: We hebben kortere voedselketens en kringlooplandbouw actief gestimuleerd.

Dit onderdeel scoort 'onvoldoende'. Er zijn reeds lopende pilots gevoerd vanuit het programma Westerkwartier Natuurinclusief en het project Ontwikkeland Landschap Middag-Humsterland. Voor nieuw, te ontwikkelen lokaal landbouwbeleid is gekozen om eerst een nieuw nationaal landbouwakkoord af te wachten. Tot slot zijn meerdere plannen van de Gebiedscoöperatie Westerkwartier voor kortere voedselketens zijn helaas niet tot uitvoering gekomen, vanwege het faillissement van deze coöperatie.

Speerpunt 14: We hebben invulling gegeven aan een duurzaam en circulair inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Dit punt scoort 'richting voldoende'. Het doel is dat de gemeentelijke organisatie volledig invulling geeft aan een duurzame en circulaire inkoop- en aanbestedingsbeleid. Er is duurzaam inkoopbeleid en de regels van '5x Beter Bezig'. Voor de implementatie is gebruik gemaakt van het actieplan dat bij het Duurzaamheidsbeleid 2020-2025 is gevoegd. We zijn van plan geformuleerde acties te evalueren en waar nodig bij te stellen, zodat het onderwerp voldoende onder de aandacht blijft binnen de gemeentelijke organisatie.